

כריתות דף טז:

מה שאלו ר"ע לר"א בענין העושה מלאכה אחת בשבתות הרבה [1], והאם קיבל ר"ע?

בשגגת שבת וזדון מלאכות - האם ימים שבינתיים מחלקים	בזדון שבת ושגגת מלאכות - האם שבת הוי כגופין מחולקים	
לא שאלו, דפשיטא ליה שמחלקים [2]	שאלו, ופשט שמחלקים, ולא קיבל [3]	לרבה
שאלו, ופשט שמחלקים, וקיבל	לא שאלו, דפשיטא ליה שלא מחלקים	לאביי [4]
שאלו, ופשט שמחלקים, וקיבל [6]	לא שאלו, דפשיטא ליה שמחלקים [7]	לרב חסדא [5]

כריתות דף טז:

מה הדין בשגגת שבת ובזדון מלאכות, או להיפך? (הטבלא הקודמת בסגנון אחר).

בשגגת שבת וזדון מלאכות	בזדון שבת ושגגת מלאכות	
חייב על כל שבת - דימים שבינתיים הוי ידיעה לחלק [8]	לרבה ואביי: חייב רק על כל מלאכה לרב חסדא: חייב על כל מלאכה ועל כל שבת	לר' עקיבא
חייב על כל שבת - דימים שבינתיים הוי ידיעה לחלק	לרבה ורב חסדא: חייב על כל מלאכה ועל כל שבת לאביי: חייב רק על כל מלאכה	לר' אליעזר

הכותב שתי אותיות בב' העלמות, בשבת אחת או בב' שבתות, מה הדין?

בשגגת שבת וזדון מלאכות	בזדון שבת ושגגת מלאכות	
פסור	פסור	לחכמים - יש ידיעה לחצי שיעור
חייב [9]	בשבת אחת: חייב בב' שבתות: פסור [10]	לרבן גמליאל - אין ידיעה לחצי שיעור

[2] דהיינו וחייב על כל שבת ושבת אחת, דאפי' שעשה כמה מלאכות בכל שבת, מ"מ כיון שהיתה שגגת שבת הרי שחייב את החטאת על שגגת השבת ולא על חילוק מלאכות. אולם כיון שימים שבינתיים חשובים כידיעה לחלק, לכן מביא על כל שבת ושבת. וראיית רבה שבאופן זה אמרינן דימים מחלקים, הוא מהמשנה בכלל גדול (שבת 10:ז) דאיתא התם: היודע עיקר שבת ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה (דהיינו שגגת שבת וזדון מלאכות), חייב על כל שבת ושבת, ע"כ. אלמא אמרינן דימים שבינתיים הויין ידיעה לחלק, ועל כרחך משנה זו כר"ע, דהא קתני סיפא העושה מלאכות הרבה מעין מלאכה א' אינו חייב אלא א' ואילו לר"א חייב על תולדה במקום אב.

[3] והראיה שלא קיבל, היא ג"כ מהמשנה הנ"ל, שאמרה: היודע שהוא שבת ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה (דהיינו זדון שבת ושגגת מלאכות) חייב על כל אב מלאכה ומלאכה, ע"כ. ומדוייק שאם זרע וקצר וחרש בג' שבתות, חייב רק ג' חטאות (- "על כל אב מלאכה ומלאכה), ולא חייב ט' חטאות - דהא לא קתני שחייב על כל אב מלאכה של כל שבת ושבת. שמע מינה דס"ל לר"ע שאין השבת חשובה כגופים מחולקים, וחשוב בכל סוג אב שעשאו בהעלם אחד הגם שעשה אותו בכל שבת ושבת.

[4] והנה לכאורה אין נפ"מ בין אבי' לרבה בשיטת ר"ע לדינא, אלא שלרבה גבי שגגת שבת וזדון מלאכות היה פשוט לר"ע דאמרינן דימים בינתיים הויין ידיעה לחלק, ואילו לאבי' הוצרך ר"ע לשאול, ואחר ששאל קיבל מר"א שמחלקים. ולגבי זדון שבת ושגגת מלאכות, לרבה שאלו ר"ע לר"א ופשוט לו ששבת היא כגופין ומחלקת ולא קיבל ר"ע וס"ל דלא הויא כגופין. ואילו לאבי', בזה לא שאלו והיה פשוט לו ששבת אינה כגופין לחלק. אכן בדברי ר"א פירש"י (בד"ה ולא קיבל מיניה) דיהיה נפ"מ לדינא, בזדון שבת ושגגת מלאכות, שלרבה ס"ל לר"א ששבת היא כגופין לחלק, ואילו אבי' ס"ל שבזה לא מיירי ר"א, וגם הוא מודה לר"ע ששבת אינה כגופין לחלק.

[5] ופירש"י (בד"ה רב חסדא) דלא קשה לרב חסדא מההיא דכלל גדול דתנן: "היודע שהוא שבת ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה (דהיינו זדון שבת ושגגת מלאכות) חייב על כל אב מלאכה ומלאכה", ע"כ. ודייקין דוקא על כל אב מלאכה ומלאכה, אבל לא גם על כל שבת. דיל דאין לדייק כן, ועל כל אב מלאכה של כל שבת קאמר.

[6] והראיה מפרק כלל גדול דתנן: היודע עיקר שבת ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה (דהיינו שגגת שבת וזדון מלאכות), חייב על כל שבת ושבת, ע"כ. אלמא אמרינן דימים שבינתיים הויין ידיעה לחלק.

[7] דס"ל לר"ע דשבת כגופין דמיא. והראיה מזה שמודה ר"ג שאם כתב אות אחת בשבת זו ואות אחת בשבת אחרת פטור, דאין ב' האותיות מצטרפות. ולכאורה קשה מדוע הוא מודה, הא ר"ג ס"ל דאין ידיעה לחצי שיעור, וא"כ שיצטרפו. אלא על כרחך שבשגגת שבת וזדון מלאכות, שהחילוק הוא מחמת ימים שבינתיים שחשובים כידיעה - בחצי שיעור לא מהני ידיעה זו לר"ג. אולם בזדון שבת ושגגת מלאכות, ששם הסיבה לחלק הוא משום ששבת הויא כגופין מחולקים, א"כ גם לגבי חצי שיעור אינם מצטרפים - ולכן סובר ר"ג שפטור. [ובגמ' לקמן (דף יז.) מבואר למה קס"ד שר"ג סובר כר"ע]. ועכ"פ חזינן דמודה ר"ע לגבי זדון שבת ושגגת מלאכות דאמרינן דשבת הויא כגופין לחלק.

[8] אכן נחלקו האמוראים האם כך היתה סברתו מתחילה. דלרבה ורב חסדא הסתפק בזה ר"ע ורק אחר ששאל לר"א קיבל ממנו כן. ואילו לאבי' לא היה לר"ע ספק בזה שימים שבינתיים הויין ידיעה לחלק.

[9] כיון שהחילוק הוא מחמת ימים שבינתיים שחשובים כידיעה - בחצי שיעור לא מהני ידיעה זו לר"ג.

[10] בזדון שבת ושגגת מלאכות, הסיבה לחלק הוא משום ששבת הויא כגופין מחולקים, א"כ גם לגבי חצי שיעור אינם מצטרפים - ולכן מודה ר"ג שפטור. ובתוס' (בד"ה ותניא) ביארו יותר, דכגופין מחולקין הוי כעושה ב' סוגי חצאי מלאכות בהעלם אחד - שבדאי אינם מצטרפים, ולכן אינו תלוי אם יש ידיעה לחצי שיעור או לא.

כריתות דף יז.

לאמוראים דלהלן, למי מודה ר"ג שפטור, ובאיזה ענין נחלקו?

ובמה כן נחלקו?	למי מודה ר"ג שפטור?	
בשגגת שבת וזדון מלאכות [2]	לר' עקיבא [1] - בזדון שבת ושגגת מלאכות	לרב חסדא
בהוציא חצי גרוגרת לרשות אחת ועוד הוציא חצי לרשות אחרת [3]	לר' אליעזר - בזדון שבת ושגגת מלאכות	לרבה

כריתות דף יז:

ספק אכל חלב ספק לא אכל [4], מה הדין באופנים דלהלן?

בב' חתיכות ואין ידוע איזו חלב ואיזו שומן	בחתיכה אחת ספק חלב ספק שומן	
חייב אשם תלוי		לרב אסי
חייב אשם תלוי [6]	פטור	לחייא בר רב [5]

כריתות דף יז:

מה טעמי המחלוקת הנ"ל [7]?

למאן דמחייב רק בב' חתיכות	למאן דמחייב בחתיכה אחת	
יש אם למקרא מצוות קרינן	יש אם למסורת מצות כתיב [8]	לרבה
בעינן שיהיה אפשר לברר איסורו [9]	לא בעינן שיהיה אפשר לברר איסורו	לר' זירא

באופנים דלהלן, האם חייב אשם תלוי למאן דמצריך חתיכה אחת מב' חתיכות?

בכזית ומחצה [10]	בשני כזיתים	
פטור	חייב אשם תלוי	לרבה
חייב אשם תלוי	חייב אשם תלוי	לר' זירא

[1] והיינו בכותב ב' אותיות בב' שבתות בזדון שבת ושגגת מלאכות - שפטור, כיון דהשבתות הויין כגופים ומחלקים, ולא מצטרפים ב' השיעורים.

[2] ר"ג ס"ל שאם עשה זאת בשגגת שבת וזדון מלאכות - חייב, דאף שבעלמא אמרינן ימים שבינתיים הויין ידיעה לחלק, מ"מ כאן לא מהני לר"ג - דאין ידיעה לחצי שיעור. ור"ע ס"ל דיש ידיעה לחצי שיעור, ושפיר מחלקים הימים שבינתיים ולא מצטרף.

[3] הנה הוקשה לגמ' במה נחלק עליו ר"א עד שנוכל לומר שאף שחולק עליו בדבר אחד מודה לו בדבר אחר. אם נאמר שנחלק עמו בשגגת שבת וזדון מלאכות שר"ג מחייב ור"א פוטר משום שלא מצטרף - דימים שבינתיים הויין ידיעה לחלק. אין לומר כן, דהא גם ר"א מודה שאין ידיעה לחצי שיעור. ואם נאמר שלגבי האורג בשבת חוט אחד על בגד שיש בו כבר ג' חוטים שר"ג סובר שחייב הגם שבחוט אחד אין שיעור - מ"מ מצטרף לג' חוטים שכבר היו, ור"א סובר שפטור. ומודה ר"ג לר"א גבי כותב ב' אותיות בב' שבתות בזדון שבת ושגגת מלאכות שהוא פטור דשבתות כגופין דמיין ומחלקים. גם זאת אין לומר, היות שגם ר"א סובר שחייב מתי שמוסיף חוט אחד על האריג. ולמסקנא תירץ רבה שהגם שנחלקו לענין אם הוציא חצי גרוגרת מרשות היחיד לרה"ר אחת וחזר והוציא חצי גרוגרת לרה"ר אחרת שלר"ג חייב דרשויות מצטרפות לשיעור, ולר"א פטור משום דאין רשויות מצטרפות, מ"מ מודה ר"ג לר"א גבי כותב ב' אותיות בב' שבתות בזדון שבת ושגגת מלאכות שהוא פטור דשבתות כגופין דמיין ומחלקים.

[4] כתבו התוס' (בד"ה מדסיפא), שלמ"ד דבעינן ב' חתיכות גם בבא ד"אכל ספק יש בו כשיעור וספק אין בו כשיעור" - מיירי בחתיכה מב' חתיכות וכל אחת יש בה כשיעור, ויש לו ספק אם אכל כשיעור ספק לא, וספק אם אכל מהחתיכת חלב או מהחתיכת שומן, והדין דגם בספק ספיקא מביא אשם תלוי.

[5] וכן אמר רב יהודה בשם רב להלן, וגם רבה בר אבוא אמר כן בשמו.

[6] ולדבריו הסיפא שאמר "שומן וחלב לפניו ואכל אחד מהן" - הוא פירוש לרישא שאמרה "ספק אכל חלב ספק לא אכל", ואינם שני מקרים.

[7] כאן הבאנו לב' טעמים שנזכרו בעמוד זה, ולקמן (דף יח.) נזכר טעם שלישי - דבעינן ב' חתיכות כדי שיהיה "איקבע איסורא", ע"ש.

[8] כתיב (ויקרא ד:כב) "וְעָשָׂה אֶחָת מִכֹּל מִצְוֹת ה' אֲלֵהוּי אֲשֶׁר לֹא תַעֲשִׂינָהּ בְּשִׁגְגָה", ואם דרשינן אם למסורת "מצות" כתיב - ומשמע אחת, ואם למקרא קרינן מצוות דמשמע שנים.

[9] ופירש"י (בד"ה אפשר) דכיון שאשם תלוי אינו בא אלא להגין מן הייסורין עד שיודע לו ויביא חטאת, א"כ צריך שיהיה אפשר לו להכיר באיסורו, ובחתיכה אחת שא"א - שלעולם לא יבוא לידי חטאת, אינו מביא אשם תלוי.

[10] באופן זה יש נפ"מ, דלרבה שבעינן מצוות - אין כאן, היות שאין שיעור בכל אחד מהזיתים. ולר' זירא דבעינן דיהא אפשר לברר איסורו, הא אפשר לברר האיסור בחצי זית שנתר.